

scourses and ideas. In the Bologna Process it is possible to detect three ideational streams: first, the pragmatic ideas that universities serve the economic development thus contributing to European competitiveness; second, the invocation of the public good intertwined with the democratic values of post-World War II Europe; and third, the tendency of perceiving higher education as a lucrative industry on the global market of services. Identifying the main discourses and ideas contributes to understanding the discursive meaning, role and function of higher education in contemporary European societies.

Key words: higher education, Bologna Process, discourse, ideas, Europe, knowledge economy

Univerza, kot jo poznamo danes, je zagotovo eden osrednjih gradnikov zahodne družbe, čeprav so prepričanja o tem, kaj opredeljuje sodobni koncept univerze, deljena. To ni presenetljivo. Univerza se namreč ni povsod razvijala enakomerno, še manj pa po nekem skupnem homogenem modelu. Razvoj univerz so dolgo zaznavale nacionalne države. Šele v nedavni zgodovini evropske integracije je visoko šolstvo postalo predmet čezmejnega sodelovanja in povezovanja. Ta trend je pridobil na pomembnosti predvsem v zadnjih nekaj desetletjih skozi različne projekte Evropske komisije in ne nazadnje prek bolonjskega procesa (Corbett, 2005).

Danes je visoko šolstvo zgolj oddaljen približek tistega izpred štirih ali petih desetletij. Prevladujoči idejni in vrednotni okvir povojne Evrope je prispeval k širjenju dostopa do univerz tudi preko ozkih elit. Množična udeležba je povsem preoblikovala podobo visokošolskega študija. Hkrati je znanje postalo ključna idejna prvina v sodobnih gospodarskih strategijah, ki znatno vplivajo na koncepcije visokega šolstva.

Na evropski ravni je bolonjski proces (»bolonja«) najvidnejši reformni proces, ki naslavlja visokošolske sisteme v celotnem evropskem prostoru. Iz tega razloga je ta politična pobuda v postopkih svojega oblikovanja, razvoja, dopolnjevanja in spreminjanja primerna za ugotavljanje idejnih, ideoloških in diskurzivnih trendov na področju visokega šolstva v Evropi. V tem članku bo pozornost usmerjena predvsem na podobnosti, razlike in trenja med posameznimi idejnimi tokovi bolonjskega procesa, da bi do izraza prišel njegov konceptualni prispevek k prihodnosti visokega šolstva. Izpuščeno je ocenjevanje učinkovitosti ali uspešnosti posameznih implementacij »bolonje« na nacionalnih ravneh, saj je ta obravnavana v smislu več-nivojskega in več-akterskega procesa oblikovanja politik in spodbujanja njihovega uresničevanja v državah podpisnicah (cf. Lažetič, 2010: 558). Bolonjski proces lahko smatramo za prvi in